

Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR)
De heer Patrick VAN IMPE
Voorzitter
Emile Jacqmainlaan 135/1
1000 BRUSSEL

Brussel, 26 september 2024

Geachte heer Voorzitter,
Geachte heer VAN IMPE,

Betreft: Verzoek tot herformulering van het ontwerp van “Specifieke beroepsnorm voor opdrachten van wettelijke assurance van (geconsolideerde) duurzaamheidsinformatie” naar aanleiding van de hoorzitting op 21 augustus 2024

Wij verwijzen naar uw verzoek om goedkeuring van 5 juli 2024 van het ontwerp van “*Specifieke beroepsnorm voor opdrachten van wettelijke assurance van (geconsolideerde) duurzaamheidsinformatie*” met in bijlage een modelverslag.

Zoals voorgeschreven door artikel 31, § 1, derde lid van de wet van 7 december 2016, heeft omtrent dit ontwerp van norm op 21 augustus 2024 met de vertegenwoordigers van uw instituut een hoorzitting plaatsgevonden.

Het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren (College), de Autoriteit voor Financiële diensten en Markten (FSMA) en de Nationale Bank van België (NBB) werden door de Hoge Raad over deze ontwerpnorm geraadpleegd.

De NBB heeft gereageerd per brief van 10 juli 2024, de FSMA per brief van 23 juli 2024 en het College per brief van 8 augustus 2024. Al deze brieven werden u voorafgaand aan de hoorzitting per mail van 12 augustus 2024 meegedeeld.

Aansluitend op de hoorzitting hebben de leden van de Hoge Raad de diverse argumenten en reacties die naar voren zijn gebracht, geëvalueerd.

Naar aanleiding van de bespreking van de ontwerpnorm met de vertegenwoordigers van uw instituut in het kader van deze hoorzitting, is gebleken dat er zich, bij gebrek aan rechtszekerheid omtrent ontwerpen van toekomstige wettelijke en normatieve bepalingen, nog een aantal fundamentele aanpassingen aan de ontwerpnorm en het modelverslag in bijlage bij de ontwerpnorm opdringen en aanvullende bevestiging nodig is op de volgende punten:

- 1) Op het vlak van de “legistiek”, met het oog op formele en duidelijke regels: verwijzingen naar het WVV maken via het systeem van het “dynamisch” verwijzen (« *référence glissante* »). “Dynamisch” verwijzen houdt in dat een tekst waarnaar verwezen wordt, van toepassing is, maar toch rekening houdt met de eventuele wijzigingen ervan.

In een afdwingbaar document mag er immers niet worden verwezen naar een tekst die nog in voorbereiding is, daar die tekst als zodanig nog niet in de rechtsorde bestaat;

- 2) Het toepassingsgebied *ratione personae* neutraler formuleren als de “bedrijfsrevisor die belast is met de wettelijke controle van de jaarrekening”, doch zonder te anticiperen op het lichten van opties opgenomen in richtlijn (EU) 2022/2464 (“CSRD-richtlijn”);
- 3) De verwijzing naar ISSA 5000 of naar een Europese norm tegen uiterlijk 1 oktober 2026 opnemen in de overwegingen – niet in het corpus van de norm aangezien het gaat om een tekst die nog in voorbereiding is, die dus als zodanig nog niet in de rechtsorde bestaat – onder de vorm van een « *clause de rendez-vous* » (rendez-vous-clausule) die in een herziening van de norm op korte termijn voorziet.

Vermelden dat de vertaling naar het Frans en het Nederlands van de definitieve Engelstalige versie van een internationale standaard de goedkeuring van de IFAC behoeft, daarbij rekening houdend met het feit dat de normatieve procedure van artikel 31 van de wet van 7 december 2016 nergens voorziet in een positief “advies” vanwege de Hoge Raad over de vertaling van de Nederlandstalige en Franstalige versie van een internationale standaard, doch wel in de “goedkeuring” zelf, door zowel de Hoge Raad als de Minister van Economie, van de Belgische norm die de internationale standaard in België in zijn Nederlandstalige en Franstalige versie van toepassing wil maken;

- 4) In bijlage bij de norm een model van opdrachtbrief opnemen (conform overweging (7) van de “Norm van 17 november 2023 inzake de toepassing van ISAE 3000 (Herzien) en 3400 in België” en zoals ook werd gevraagd ter gelegenheid van de openbare raadpleging);
- 5) De interconnectie met het commissarisverslag tegelijkertijd behandelen in de “Bijkomende norm (herziene versie 2023) bij de in België van toepassing zijnde ISA’s” (tweede deel van het verslag), alsook de vraag beantwoorden hoe de commissaris zijn pedagogische rol ten aanzien van de ondernemingsraad zal vervullen wanneer in het bijzonder niet hij, maar een derde de assuranceopdracht van de duurzaamheidsrapportering uitvoert, in het algemeen door middel van een aanpassing in het kader van de assurance van duurzaamheidsinformatie van de “Norm inzake de opdrachten van de bedrijfsrevisor bij de ondernemingsraad”;
- 6) De ontwerpnorm aanvullen waar – in een apart verslag of in het tweede deel van het commissarisverslag – de assurance-verklaring over de duurzaamheidsrapportering moet worden opgenomen, naargelang de optie die in de omzettingwet wordt genomen;
- 7) Gelet op de ontwerpversie van ISSA 5000 het normatief referentiekader in het corpus van de ontwerpnorm beperken tot de bestaande (“kader”) “Norm van 17 november 2023 inzake de toepassing van ISAE 3000 (Herzien) en ISAE 3400 in België” en – niet alleen in overweging (10) – maar in het corpus uitdrukkelijk vermelden dat het gaat om een opdracht tot het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid;

- 8) Het modelverslag van zes pagina's voor een beperkt nazicht bondiger en helderder formuleren; bovendien bevat dat slechts één conclusie, terwijl een modelformulering voor andere mogelijke conclusies moet worden opgenomen naar het voorbeeld van paragraaf 18 van de CEAOB-ontwerprichtlijnen; en
- 9) De door de CSRD-richtlijn gebruikte terminologie “assurance”, “duurzaamheidsrapportering”, “assurance van duurzaamheidsrapportering” en “assuranceopdracht” hanteren zonder toevoeging van het woord “wettelijke”, teneinde mogelijke verwarring in het interne recht en/of *goldplating* te vermijden.

Naast voormelde aanpassingen dienen zowel de ontwerpnorm als het modelverslag in bijlage bij de ontwerpnorm ook nog te worden bijgestuurd teneinde tegemoet te komen aan de opmerkingen van het College en de FSMA. Desgevallend dient te worden gemotiveerd waarom bepaalde opmerkingen niet werden gevolgd; wij verwijzen hiervoor naar onze mail van 12 augustus 2024 waarmee wij u de commentaren van het College en de FSMA omtrent het ontwerp van norm, aansluitend op de raadpleging vanwege de Hoge Raad, hebben overgemaakt.

***

Gelet op hetgeen voorafgaat, verzoeken wij u dan ook om, in toepassing van artikel 31, § 1, vijfde lid van de wet van 7 december 2016, ons **zo spoedig mogelijk** een aangepaste versie van de ontwerpnorm te bezorgen, opdat de Hoge Raad de geherformuleerde ontwerpnorm ter gelegenheid van zijn vergadering van **14 oktober 2024** kan analyseren.

Het spreekt uiteraard vanzelf dat wij ons ter beschikking houden, mocht u nog verdere toelichting of verduidelijking nodig achten.

Wij kijken met belangstelling uit naar uw verdere berichten.

Met de meeste hoogachting,

Emmanuel PIETERS
Voorzitter